

Parlament České republiky
POSLANECKÁ SNĚMOVNA
2023
9. volební období

136.

USNESENÍ
výboru pro evropské záležitosti
z 21. schůze
ze dne 1. února 2023

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o čištění městských odpadních vod
(přepřracované znění) /kód Rady 14223/22, KOM(2022) 541 v konečném znění/

Výbor pro evropské záležitosti Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR po vyslechnutí informace vrchního ředitele Sekce vodního hospodářství Ministerstva zemědělství Aleše Kendíka, po vyslechnutí zpravodajské zprávy posl. Ondřeje Koláře a po rozpravě

- 1. s o u h l a s í** s návrhem směrnice rozšířit její působnost na všechny aglomerace s počtem obyvatel 1000 a více;
- 2. s o u h l a s í** s navrženými opatřeními k nakládání s odpadními vodami a jejich čištění;
- 3. p o d p o r u j e** nesouhlasné stanovisko vlády k zavedení práva na odškodnění;
- 4. p o v ě ř u j e** předsedu výboru pro evropské záležitosti, aby v rámci politického dialogu postoupil toto usnesení předsedkyni Evropské komise.

Roman Bělor v. r.
ověřovatel

Ondřej Kolář v. r.
zpravodaj

Petr Fifka v. r.
místopředseda

Přepřerování směrnice o čištění městských odpadních vod

Informační podklad k návrhu směrnice o čištění městských odpadních vod (přepřerované znění)

NÁVRH SMĚRNICE

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o čištění městských odpadních vod (přepřerované znění)

COM(2022) 541 final, kód Rady 14223/22
Interinstitucionální spis 2022/0345/COD

- **Právní základ:**
Článek 192 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie.
- **Datum zaslání Poslanecké sněmovně prostřednictvím VEZ:**
31. 10. 2022
- **Datum projednání ve VEZ:**
23. 11. 2022 (1. kolo)
- **Procedura:**
Řádný legislativní postup.
- **Předběžné stanovisko vlády (dle § 109a odst. 1 jednacího řádu PS):**
Datované dnem 6. 1. 2023, doručené do výboru pro evropské záležitosti dne 10. 1. 2023 prostřednictvím systému ISAP.
- **Hodnocení z hlediska principu subsidiarity:**
Návrh je v souladu s principem subsidiarity.

- **Odůvodnění a předmět:**

[Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o čištění městských odpadních vod \(přepřacované znění\)](#) (dále jen „návrh směrnice“) **rozšiřuje působnost směrnice i na všechny aglomerace s počtem obyvatel 1 000 a více**. Dále navrhuje povinnost zavést integrované plány pro řízení městských odpadních vod, které by měly snižovat znečištění z odpadních vod. Navrhuje nové požadavky na čištění odpadních vod. Mezi další navrhovaná opatření patří také zavedení rozšířené odpovědnosti výrobců, kteří uvádějí na trhy v EU výrobky uvolňující na konci svého životního cyklu mikroskopické znečišťující látky. Navrhováno je dosažení klimatické neutrality odvětví čištění městských odpadních vod do konce roku 2040 nebo systematické monitorování odpadních vod na přítomnost několika virů, včetně SARS-CoV-2. Navrhováno je také zlepšení přístupu veřejnosti a nevládních organizací k právnímu přezkumu rozhodnutí členských států přijatých podle této směrnice a ke kompenzacím v případě újmy na zdraví z důvodu nedodržení směrnice.

V současnosti je problematika čištění odpadních vod upravena ve [směrnici Rady ze dne 21. května 1991 o čištění městských odpadních vod](#) (dále jen „současná směrnice“). Tato směrnice se zabývá odváděním, čištěním a vypouštěním městských odpadních vod a čištěním a vypouštěním odpadních vod z určitých průmyslových odvětví. Za cíl si současná směrnice klade ochranu životního prostředí před nepříznivými účinky vypouštění těchto odpadních vod. Návrh směrnice na současnou směrnici navazuje, přepřacovává a upravuje její znění a po schválení by měl současnou směrnici plně nahradit.

V roce 2019 bylo zveřejněno [hodnocení](#) současné směrnice o čištění městských odpadních vod. V tomto hodnocení bylo konstatováno, že provádění této směrnice vedlo k významnému snížení množství vypouštěných znečišťujících látek. Bylo nicméně identifikováno několik oblastí, u kterých by mohlo dojít ke zlepšení. Jedná se například o to, že současná směrnice plně nepokrývá některé další zdroje znečištění - například menší města pod 2 000 obyvatel nebo znečištění z dešťových vod. Další problémy vznikají při nedostatečné implementaci směrnice ze strany členských států.

Komise ve sdělení [Zelená dohoda pro Evropu](#) v prosinci roku 2019 konstatovala, že pro vytvoření životního prostředí bez toxických látek jsou zapotřebí další kroky, které zabrání vzniku znečištění, i opatření směřovaná k jeho sanaci a nápravě situace. Následně v návaznosti na Zelenou dohodu Pro Evropu v květnu roku 2021 Komise vydala [Akční plán EU: „Vstříc nulovému znečištění ovzduší, vod a půdy“](#). Součástí akčního plánu bylo také oznámení revize současné směrnice o čištění odpadních vod.

- **Obsah a dopad:**

První zásadní navrhovanou změnou je **rozšíření působnosti směrnice** (čl. 3). Nově se povinnost zřizovat systémy odvádění městských odpadních vod **rozšiřuje** na všechny aglomerace s počtem obyvatel, resp. populačním ekvivalentem, **1 000 a více** (dříve se povinnost vztahovala pouze na aglomerace s populačním ekvivalentem vyšším než 2 000). Aglomerace, na které se směrnice bude vztahovat nově, musí povinnosti vyplývající ze směrnice splnit do roku 2030. Zároveň se zavádí povinnost zajistit, aby domácnosti byly napojeny na sběrné systémy tam, kde existují.

V případě, že není v daném místě vhodné vybudování stokové soustavy, zůstává zachována **možnost použití individuálního systému** (čl. 4). Musí však být dodržena určitá pravidla – individuální systémy musí být řádně navrženy, schváleny a kontrolovány. Členské státy zároveň musí zajistit, aby jednotlivé systémy byly provozovány a udržovány způsobem, který zajistí alespoň stejnou úroveň čištění jako sekundární a terciární čištění uvedené v člancích 6 a 7.

Zavádí se také nová povinnost vytvořit **integrované plány hospodaření s městskými odpadními vodami** (čl. 5). Účelem těchto plánů je snížení znečištění z dešťových vod. Orientační obsah plánů, jakož i jejich orientační cíle, které je třeba přizpůsobit místním podmínkám, jsou popsány v příloze V.

Povinnost **sekundárního čištění** (čištění městských odpadních vod postupem obvykle zahrnujícím biologické čištění s dosazováním nebo jiným procesem) bude dle návrhu směrnice postupně rozšířena i na aglomerace s populačním ekvivalentem mezi 1 000 a 2 000 (čl. 6). Dochází i k rozšíření okruhu oblastí, na které se vztahuje povinnost provádět **terciální čištění**, tj. čištění městských odpadních vod procesem, který odstraňuje dusík a fosfor (čl. 7). Nově je zavedena pro některé oblasti povinnost **kvartérního čištění**, tj. čištění městských odpadních vod procesem, který odstraňuje široké spektrum mikropolutantů (čl. 8). Požadavky na jednotlivá čištění jsou uvedena v příloze I.

Nově se v návrhu směrnice zavádí **rozšířená odpovědnost výrobců** (čl. 9). Dle tohoto článku by se měli výrobci (a dovozci) látek, které na konci své životnosti přispívají ke znečištění městských odpadních vod mikropolutanty, podílet na nákladech na kvartérní čištění. Finanční příspěvek bude stanoven na základě množství a toxicity výrobků uváděných na trh.

Dále je v návrhu zaveden požadavek na **energetickou neutralitu čistíren odpadních vod** ve všech aglomeracích nad 10 000 ekvivalentních obyvatel do roku 2040 (čl. 11). Ke splnění této povinnosti by měly pomoci pravidelné energetické audity.

Upraven byl článek zabývající se **vypouštěním průmyslových odpadních vod** (čl. 14). Nově je upravena například povinnost členských států zajistit, aby příslušný orgán před udělením zvláštních povolení k vypouštění průmyslových odpadních vod konzultoval provozovatele sběrných systémů a čistíren městských odpadních vod, do nichž jsou vypouštěny odpadní vody z jiných zdrojů, než jsou domácnosti.

Dále se zavádí také povinnost **monitorovat v městských odpadních vodách určité zdravotní ukazatele** (čl. 17). Monitorována by měla být například přítomnost viru SARS-CoV-2 a jeho variant nebo viru chřipky.

Na základě návrhu směrnice by členské státy měly zavést **systém hodnocení rizik** (čl. 18). Dle navrhovaného ustanovení by členské státy měly identifikovat rizika způsobená vypouštěním městských odpadních vod pro životní prostředí a lidské zdraví a v případě potřeby přijmout další opatření nad rámec minimálních požadavků této směrnice k řešení těchto rizik.

Další nové ustanovení se zabývá **přístupem k sanitaci** (čl. 19). Dle tohoto ustanovení budou muset členské státy zlepšit přístup k hygienickým zařízením pro všechny, zejména pro zranitelné a marginalizované skupiny obyvatel.

Došlo k úpravě ustanovení, které se zabývá **kaly** (čl. 20). Členské státy budou muset zajistit, aby způsoby nakládání s kaly byly v souladu s hierarchií nakládání s odpady podle článku 4 [směrnice o odpadech](#) (směrnice 2008/98/ES). Tyto způsoby musí maximalizovat prevenci, opětovné použití a recyklaci zdrojů a minimalizovat nepříznivé účinky na životní prostředí.

Je navrženo rozšíření povinností členských států v oblasti **monitorování** (čl. 21). Nově budou muset členské státy monitorovat například produkci skleníkových plynů a energii spotřebovanou městskými čistírnami odpadních vod v aglomeracích nad 10 000 obyvatel. Navržena jsou také pravidla pro monitoring implementace (čl. 22), ve kterých jsou stanoveny lhůty pro členské státy pro zpřístupnění jednotlivých sad údajů.

Další nové ustanovení se týká **poskytování informací veřejnosti** (čl. 24). Členské státy budou muset zajistit, aby byly online dostupné odpovídající a aktuální informace o odvádění a čištění městských odpadních vod. Klíčové informace by měly také být alespoň jednou ročně přístupné všem osobám napojeným na systém odvádění odpadních vod, a to v nejhodnější formě, například na fakturách. Rozsah zveřejňovaných informací je uveden v příloze VI.

Nově je v návrhu směrnice zakotveno také právo na **přístup ke spravedlnosti** (čl. 25). Dotčená veřejnost by měla mít v souladu se zákonnými podmínkami daného členského státu možnost právně přezkoumat rozhodnutí přijatá členskými státy podle této směrnice.

Dále návrh směrnice nově zakotvuje právo na **náhradu škody** (čl. 26). V rámci tohoto ustanovení by měly členské státy zajistit, aby v případě, že došlo k poškození lidského zdraví v důsledku porušení vnitrostátních opatření přijatých podle této směrnice, měli postižení jednotlivci právo požadovat a získat náhradu této škody od příslušných fyzických nebo právnických osob a případně od příslušných orgánů odpovědných za porušení. Dále je v tomto ustanovení uvedeno, že pokud je nárok podložen důkazy, z nichž lze usuzovat na příčinnou souvislost mezi škodou a porušením předpisů, tak dochází k **obrácení důkazního břemene** a osoba odpovědná za porušení předpisů musí prokázat, že toto porušení předpisů škodu nezpůsobila ani k němu nepřispěla.

Dále dochází ke zmocnění Komise k vydávání některých aktů v přenesené pravomoci (čl. 27) a prováděcích aktů (čl. 28). Dále je vloženo ustanovení zabývající se sankcemi (čl. 28) – členské státy by měly vytvořit systém účinných, přiměřených a odrazujících sankcí v případě porušení národního práva implementujícího směrnici.

- **Stanovisko vlády ČR:**

Vláda v obecné rovině návrh směrnice vítá, poukazuje nicméně na to, že návrh je značně ambiciózní a realizace návrhu bude vyžadovat značné finanční náklady. S ohledem na rozšíření povinnosti zřizovat systémy odvádění odpadních vod vláda poukazuje na to, že připojení ke stokové soustavě je na řadě míst v ČR problematické, například z důvodu členitosti území nebo značné finanční nákladnosti.

Ohledně využívání individuálních systémů má vláda námitky k povinnosti provádět stejnou úroveň čištění jako sekundární a terciární čištění v článcích 6 a 7 a navrhuje její úpravu. V případě čištění městských odpadních vod má vláda několik připomínek, u terciárního čištění například navrhuje úpravu některých limitů pro znečišťující látky. U článku, který zavádí rozšířenou odpovědnost výrobců, by vláda preferovala, aby Komise jednoznačně stanovila závazný postup či postupy v rámci celé EU.

Návrh na dosažení energetické neutrality čistíren odpadních vod vláda nepodporuje, protože by byl příliš nákladný; vláda by toto ustanovení podpořila, pokud by bylo jeho plnění navázáno na dostatečnou podporu z fondů EU. Zároveň vláda požaduje posunout velikost aglomerací, od které je dosažení energetické neutrality povinné, a posunout lhůtu pro splnění povinností o 5 let.

Vláda nesouhlasí se zařazením článku, který se zabývá přístupností hygienických zařízení, protože se přímo netýká problematiky čištění odpadních vod. Ohledně monitoringu implementace vláda poukazuje na to, že stanovené lhůty nejsou pro ČR splnitelné a požaduje prodloužení lhůt pro implementaci tohoto článku.

Vláda nesouhlasí se zavedením práva na odškodnění, zejména poukazuje na nevhodnost obrácení důkazního břemene, v rámci kterého bude muset osoba odpovědná za porušení ustanovení směrnice dokázat, že toto porušení škodu nezpůsobilo ani k němu nepřispělo. Vláda nesouhlasí se zavedením pravomocí Komise k vydávání prováděcích aktů a aktů v přenesené pravomoci.

Vláda zároveň poukazuje na vysoké náklady spojené s implementací směrnice, dopad lze dle vlády předpokládat minimálně ve vyšších desítkách miliard Kč.

- **Předpokládaný harmonogram projednávání v orgánech EU:**

Návrh směrnice je momentálně projednáván v přípravných orgánech Rady. V [Evropském parlamentu](#) je k projednání příslušný Výbor pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin.

Ve spolupráci se zpravodajem výboru pro evropské záležitosti Ondřejem Kolářem zpracovala Mgr. Tereza Gajdová, odborná konzultantka Parlamentního institutu Kanceláře PS PČR.